

Національний
транспортний
університет

ОКЗ 6 «Формування системного наукового світогляду»

ОНП «Комп'ютерні науки»
Семестр : 2 Рік : 1

Дні занять, час занять, аудиторія:

Згідно з розкладом. Перейдіть за посиланням
<http://www.ntu.edu.ua/studentam/rozklad/>

Лекції веде

Доцент кафедри філософії та педагогіки, канд. філос. наук Доброносова Ю.Д.

ПП

Контактна
інформація

електронна пошта – ilajali@ukr.net, gavrylodmytr@gmail.com - доцент
Доброносова Ю.Д.
телефон кафедри – 044-280-52 – 65

Аудиторія

349

Час консультацій

Анотація курсу

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні концепції та напрями розвитку сучасного наукового дискурсу.

Міждисциплінарні зв'язки – дисципліна пов'язана із дисциплінами «Основи психології та педагогіки вищої школи», «Іноземна мова наукового спілкування», «Методологічні основи розробки та управління науковими проектами», «Методи емпіричних та теоретичних досліджень у науковій роботі». Теми 1, 3, 5 пов'язані із тематикою «Основ психології та педагогіки вищої школи». Теми 5, 6, 7 пов'язані із тематикою дисципліни «Методи емпіричних та теоретичних досліджень в науковій роботі». Теми 2, 5, 7 мають змістовні, концептуальні і методологічні зв'язки також із дисциплінами «Науково-методологічні основи створення та застосування інформаційних технологій і систем для автоматизації процесів різної природи» і «Хмарні технології як засіб наукових досліджень». Тема 7 закладає фундамент для розуміння етичних орієнтирів у науковій діяльності і комунікації та основ академічної доброчесності, необхідних для опанування всіма дисциплінами в рамках ОНП.

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів

Модуль 1. Специфіка наукового знання і пізнання.

Тема 1. Наука як специфічний тип знання та соціальний інститут.

Тема 2. Специфіка наукового дискурсу

Тема 3. Структура наукового знання і пізнання

Тема 4. Динаміка науки

Модуль 2. Методологічні проблеми і розвиток сучасної науки

Тема 5. Філософські концепції науки.

Тема 6. Логіко-методологічні проблеми сучасної науки
Тема 7. Етика науки.

Головна мета курсу – формування комплексного уявлення про специфіку науки як пізнавальної діяльності і соціального інституту, особливості її становлення, специфіку наукового дискурсу, його теоретичні концепції і напрями на сучасному етапі розвитку, знання про структуру і динаміку науки, логіко-методологічні проблеми сучасної науки та вміння використовувати отримані теоретичні знання для вирішення професійних завдань, орієнтуватися в основних методологічних та світоглядних проблемах, які виникають у сучасній науці.

Основні завдання курсу:

- формування базових знань та уявлень про специфіку наукового дискурсу і природу наукового дослідження, місце науки в сучасній культурі, механізми її функціонування як соціального інституту, про становлення і динаміку наукового знання, розвиток науки та типи наукової раціональності, специфіку наукових революцій, філософські концепції науки та логіко-методологічні проблеми сучасної науки;
- вироблення вміння використовувати отримані теоретичні знання про структуру і динаміку наукового знання і пізнання для вирішення професійних і дослідницьких завдань;
- формування уявлень про місце науки в сучасному суспільстві та природу наукового знання;
- оволодіння знаннями про специфіку наукового дискурсу і наукової комунікації та навичками методологічного аналізу в галузі теоретичних і прикладних досліджень, що сприяє розвитку самостійного мислення, необхідного у науковому дослідженні;
- підвищення компетентності в галузі методології наукового дослідження;
- напрацювання навичок орієнтації в основних методологічних та світоглядних проблемах, які виникають у сучасній науці та навичок застосування етики науки у науковій діяльності;
- формування дослідницьких навичок через вивчення епістемології науки та вміння застосовувати на практиці базові професійні навички

В результаті вивчення курсу аспіранти повинні:

Знати:

- поняття про науку як специфічну пізнавальну діяльність і соціальний інститут,
- її генезис, історичні етапи розвитку та особливості наукового дискурсу;
- основні концепції сучасної філософії науки, основні стадії еволюції науки, функції та засади наукової картини світу, методи науково-дослідницької діяльності;
- засади специфіки та основні етапи становлення науки;
- характеристики різних наук, основні напрями їх розвитку на сучасному етапі;
- характеристики класичної, некласичної і постнекласичної науки;
- поняття про інформаційне суспільство і суспільство знань та роль у ньому наукових знань;
- зміст сучасних теоретичних і філософських концепцій розвитку наукового дискурсу, особливості мови науки, засобів наукової комунікації, норм, цінностей, цілей, методології й методики наукової діяльності та роль традиції й інновації у науковому пізнанні;
- критерії і структуру наукового знання та логіко-методологічні вимоги до наукової проблеми;
- основні відмінності між фундаментальними та прикладними науками, науками природничими, соціогуманітарними і технічними;
- поняття про наукові революції та зміст основних концепцій наукових революцій;
- зміст різних методологічних концепцій, їх базові поняття, теорії та особливості сучасних методологічних концепцій;
- методи критичного аналізу і оцінки сучасних наукових досліджень, методи генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань;

- сутність методологічних проблем сучасної науки;
- основні засади етики вченого згідно з міжнародними стандартами.

Вміти:

- аналізувати специфіку наукового дискурсу та виявляти його характеристики;
- визначати особливості класичної, некласичної та постнекласичної науки, основні відмінності між фундаментальними і прикладними науками, науками природничими, соціальними, гуманітарними і технічними;
- характеризувати специфіку наукового дискурсу та аналізувати сутність інноваційної складової в його структурі;
- формулювати проблему, мету та завдання наукового дослідження;
- характеризувати структуру емпіричного і теоретичного знання, різні методи наукового пізнання та застосовувати їх у науковому пізнанні під час самостійного дослідження;
- розуміти сутність експерименту і спостереження та застосовувати процедури формування факту;
- розробляти засади методології конкретного наукового дослідження відповідно до поставленої мети і предмету.
- визначати тип раціональності у відповідності до наукової методології та характеризувати різні типи наукової раціональності;
- визначати продуктивні ідеї філософських концепцій науки та проектувати їх на розробку методології власного наукового дослідження;
- визначати характеристики основних методологічних концепцій в сучасній методології та виявляти потенціал різних методологічних концепцій сучасної науки;
- аналізувати ціннісні аспекти логіко-методологічних проблем науки, моральні аспекти функціонування науки як багатовимірного явища культури;
- аналізувати альтернативні варіанти рішення дослідницьких і практичних завдань та оцінювати потенційно ефективні їх реалізації;
- використовувати положення філософії науки для аналізу та оцінки різних фактів і явищ;
- визначати моральнісні колізії в наукових дослідженнях та етичні проблеми окремих стадій наукового дослідження;
- розпізнавати проблеми, пов'язані із питаннями академічної доброчесності;
- застосовувати норми, принципи і засади міжнародних етичних стандартів наукової діяльності в різних галузях знань;
- орієнтуватися в моральних колізіях сучасної науки загалом та окремих наук;
- регулярно підвищувати компетентність в галузі методології наукового дослідження.

Мати навички:

- постановки наукової проблеми і добору методів пізнання, визначення предмету і формулювання мети і завдань дослідження;
- проведення теоретичних й емпіричних досліджень в сфері транспортних систем і технологій;
- добору й обґрунтування методології конкретного наукового дослідження відповідно до предмету і поставленої мети;
- застосування різних процедур обґрунтування теоретичних знань;
- методологічного аналізу в галузі теоретичних і прикладних досліджень, що сприяє розвитку самостійного мислення, необхідного у самостійному науковому дослідженні;
- аналізу методологічних проблем, критичного аналізу і оцінки сучасних наукових досліджень та результатів діяльності під час вирішення дослідницьких і практичних завдань;

- аналізу основних світоглядних та методологічних проблем міждисциплінарного характеру, які виникають у сучасній науці, технологіями планування в професійній діяльності в галузі наукових досліджень;
- орієнтації в основних методологічних і світоглядних проблемах, які виникають у сучасній науці і навичками застосування етики науки у науковій діяльності;
- застосування моральних норм академічної етики та норм ведення дискусії в науковому співтоваристві.

Компетентності

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності

ЗК 03 Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 04 Здатність розв'язувати комплексні проблеми комп'ютерних наук на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 03 Здатність виявляти, ставити та вирішувати дослідницькі науково-прикладні задачі та/або проблеми в сфері комп'ютерних наук, оцінювати та забезпечувати якісь виконаних досліджень.

Фахові компетентності ОНП

ФКП 04 Здатність використовувати імітаційне моделювання впровадження наукових проєктів щодо розвитку інформаційних технологій на транспорті.

Програмні результати навчання

РН 05 Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з комп'ютерних наук та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РНП 01 Застосовувати науково-методологічні підходи системного аналізу для досягнення інноваційних результатів управління науковими проєктами транспортного галузі.

РНП 02 здатність застосовувати набуті уміння і навички професійної та наукової діяльності у сфері розвитку та впровадження інноваційних інформаційних технологій в інтегровані виробничі та транспортні системи.

Методи контролю:

– поточний контроль (усні та письмові опитування, перевірка презентацій, доповідей, індивідуальних завдань, реферативні повідомлення та їх обговорення);

– підсумковий контроль (екзамен у 2 семестрі);

Джерела для вивчення курсу - електронний ресурс бібліотеки НТУ
<http://lib.ntu.edu.ua/catalog/login.html>

Робоча програма дисципліни, підручники

Методичне видання - Доброносова Ю. Д. Формування системного наукового світогляду : методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять [Електронний ресурс] : для здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальностей 122 "Комп'ютерні науки та інформаційні технології", 275 "Транспортні технології (на автомобільному транспорті)" / Ю.Д. Доброносова ; НТУ, Кафедра філософії та педагогіки. Київ : НТУ, 2020. 40 с. <http://lib.ntu.edu.ua/catalog/docs/philosophy/>

Оцінювання

Підсумкова оцінка вивчення курсу розраховується з використанням наступних категорій

Поточне та самостійна робота (максимальна кількість балів)						Екзамен	Підсумковий контроль (максимальна кількість балів)
Модуль 1			Модуль 2				
Відвідування	Активність	Модульний контроль	Відвідування	Активність	Модульний контроль		
1	2	3	4	5	6	8	9
Семестр 2							
4	16	10	4	16	10	Е 40*	100

Критерії оцінювання http://vstup.ntu.edu.ua/pro_orhanizatsiyu_osvitnoho_protseesu.pdf.

Політика несвоєчасної здачі роботи. поточні та підсумкові контролю проводяться відповідно до встановлених відділом аспірантури графіків. У випадку, якщо здобувач / здобувачка вищої освіти на контроль за поважних причин не з'явився / з'явилася є можливість індивідуального проведення в узгоджений з викладачем термін за наявності дозволу відділу аспірантури.

Повторне складання іспиту у випадку отримання незадовільної оцінки допускається не більше двох разів: один раз – викладачам (лектору і викладачу, який проводив практичні заняття), другий – комісії, яка створюється відділом аспірантури.

Запізнені завдання. При здачі роботи без поважної причини пізніше встановленого терміну оцінка буде знижена на 10 %. Технічні проблеми (зламане обладнання, проблеми з друком) не є поважною причиною для несвоєчасного складання роботи.

Політика переоцінки. Упродовж тижня після оголошення результатів поточного контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача за роз'ясненням і/або з незгодою щодо отриманої оцінки. У випадку незгоди з рішенням оцінювача щодо результатів семестрового контролю здобувач освіти може звернутися до оцінювача з незгодою щодо отриманої оцінки у день її оголошення. Перескладання семестрового контролю з метою підвищення позитивної оцінки не допускається.

Політика відвідування та / або активності. Відвідування навчальних занять є обов'язковим для здобувача освіти. Вільне відвідування лекційних занять можливе лише за дозволом завідувача відділу аспірантури. Невиконання здобувачем освіти завдань, що визначені індивідуальним навчальним планом практичних, семінарських і лабораторних занять, через відсутність на заняттях є підставою для прийняття рішення про недопущення до семестрового контролю. За рішенням декана факультету буде надана можливість виконати пропущені завдання за індивідуальним графіком (але не пізніше, ніж до завершення семестрового контролю).

Плагіат, академічна доброчесність http://vstup.ntu.edu.ua/polozhennyantu_dobroch.pdf.

Порушенням академічної доброчесності є:

- академічний плагіат;
- фальсифікація;
- списування;
- обман;
- хабарництво.

При проходженні контролю (поточного або підсумкового) особа, яка проходить контроль, не має права використовувати будь-яку зовнішню (сторонню) допомогу. Якщо оцінювач підозрює особу, що проходить контроль, у використанні недозволених допоміжних засобів, він має право

запропонувати їй учинити дії, які б спростували підозру. У разі відмови, списування, використання недозволених допоміжних засобів чи зовнішньої допомоги (обману) результат оцінюється як «0» балів («незадовільно»).

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; повага; толерантність; довіра.

Поведінка в аудиторії. Ноутбуки та портативні пристрої можна використовувати ВИКЛЮЧНО з навчальною метою за вказівкою викладача. Неправильне використання ноутбуків чи кишенькових пристроїв вважатиметься порушенням дисципліни, викладач має право ініціювати відповідні дії. В аудиторії забороняється вживання їжі, напоїв (за винятком води). Здобувачі і викладачі повинні дотримуватися етичних норм поведінки.

Здобувачам із інвалідністю слід звернутися до деканату та обговорити з викладачами питання організації навчання якомога раніше.

При виникненні у здобувача проблем зі здоров'ям, які можуть заважати навчанню (напружені стосунки, посилене занепокоєння, вживання заборонених речовин, почуття слабкості, труднощі з концентрацією уваги та/або відсутність мотивації) слід звернутися до медичного пункту, що розташований в будівлі гуртожитку №3 за адресою вул. Бойчука, 36.

Зв'язок з викладачем: Найпростіший і надійний спосіб зв'язатися з викладачем – електронною поштою або за допомогою опцій курсу на платформі Google classroom. Відповідь буде надана за можливістю, але не завжди миттєво. Крім того, можлива зустріч під час консультацій у встановлений час.

Література:

1. Бистрицький Євген, Зимовець Роман, Сергій Пролеєв. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ : Дух і Літера, 2020. 416 с.
2. Добронравова І.С., Білоус Т.М., Комар О.В. Новітня філософія науки : Підручник для студентів філософських факультетів та аспірантів. Київ: Логос . 2009, 243 с.
3. Дротянко Л. Г. Філософія наукового пізнання : підручник. Київ: Вид-во Національного авіаційного університету "НАУ-друк", 2010. 224 с.
4. Європейський словник філософій : Лексикон неперекладностей. Пер. з франц. Том другий. Київ : Дух і Літера, 2011. 488 с.
5. Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. Том четвертий. Під керівництвом Барбари Кассен та Костянтина Сігова. Пер. з франц. Київ : Дух і Літера, 2016. 440 с.
6. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки. Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 184 с.
7. Рубанець О. М. Філософські проблеми наукового пізнання: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Суми: Університетська книга, 2013. 228 с.
8. Самардак Микола. Філософія науки. Напрями, теми, концепції. Київ : ПАРАПАН, 2011. 204 с.
9. Філософія : Навчальний посібник для аспірантів і здобувачів / Міністерство освіти і науки України, НТУ; за ред.. А. В. Арістової, С. В. Синякова. Київ : НТУ, 2013. 248 с.
10. Філософський енциклопедичний словник. За заг. ред. Шинкарука В. І. Київ : Абрис, 2002. 743 с.
11. Фюрст Марія, Тринкс Юрген. Філософія / Переклад з німецької Вахтанга Кебуладзе. Київ: Дух і Літера, Інститут релігійних наук Св. Томи Аквінського, 2018. 544 с.
12. Cheney-Lippold John. We Are Data: Algorithms and the Making of Our Digital Selves, New York: New York University Press, 2017. 320 p.

13. Couldry N., Hepp A. *The Mediated Construction of Reality*. Cambridge: Polity Press, 2016. 256 pp.
14. Inglehart Ronald. *Modernization and Postmodernization . Cultural, Economic and political Change in 43 Societies*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press. 1997. 445 c.
15. *European Textbook on Ethics in Research*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010. 203 p.
16. Hepp A. *Cultures of Mediatization*. Cambridge: Polity. 2013. 180 p.
17. Hepp A., Krotz F. *Mediatized worlds — understanding everyday mediatization. Mediatized Worlds. Culture and Society in a Media Age / Ed. by A. Hepp, F. Krotz*. Basingstoke: Palgrave, 2014. P. 1–14
18. *Philosophy of Communication*. Ed. By Chang B. G., Butchart G. C. Cambridge, MA, London : The MIT Press, 2012. 688 p.
19. Tapscott D. *Grown Up Digital: How the Net Generation is Changing Your World*. McGraw-Hill, London and New York, 2008. 384 p.
20. *The Network Society: From Knowledge to Policy*. Edited by Castells Manuel, Cardoso Gustavo. Washington, DC: Johns Hopkins Center for Transatlantic Relations, 2005. 460 pp.